

ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ HEALTH-PRESERVING PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES

Бородіна О.С.

*Відокремлений структурний підрозділ закладу вищої освіти
«Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»
Житомирський економіко-гуманітарний інститут, м. Житомир, Україна.*

Анотація. Розглянуто необхідність застосування здоров'язберігаючих педагогічних технологій в навчально-виховному процесі закладу вищої освіти. Проаналізовано види здоров'язберігаючих технологій: медико-профілактичні; фізкультурно-оздоровчі; технології забезпечення соціально-психологічного благополуччя; здоров'ябереження і здоров'язбагачення педагогів; здоров'язберігаючі педагогічні технології; технології валеологічної освіти.

Ключові слова: здоров'я, здоров'язберігаючі технології, навчально-виховний процес, студенти, заклад вищої освіти, валеологічна компетентність.

Annotation. The necessity of application of health-preserving pedagogical technologies in the educational process of a higher education institution is considered. Types of health-preserving technologies are analyzed: medical and preventive; physical culture and health; technologies for ensuring social and psychological well-being; health care and health enrichment of teachers; health-preserving pedagogical technologies; technologies of valeological.

Key words: health, health-preserving technologies, educational process, students, institution of higher education, valeological competence.

Вступ. Одним з головних завдань освіти сьогодення є охорона життя і зміцнення фізичного та психічного здоров'я. Однак, за даними системи охорони здоров'я, в даний час рівень загального здоров'я країни знижується. І тому сьогодні актуально значимим і затребуваним стає пошук засобів і методів підвищення ефективності оздоровчої роботи в освітніх установах, зокрема в закладах вищої освіти. Технологія, як ефективна система заходів профілактичної роботи, спрямована на збереження і зміцнення здоров'я, отримали назву «здоров'язберігаючої технології».

Мета дослідження – є висвітлення класифікації

здоров'язберігаючих технологій по домінуванню цілей і розв'язуваних завдань, а також провідних засобів здоров'ябереження і здоров'язбагачення суб'єктів (студентів, викладачів) педагогічного процесу в закладах вищої освіти.

Матеріали та методи – теоретичний аналіз і узагальнення науково-літературних джерел.

Отримані результати. Здоров'язберігаючі технології – це система заходів, що включає взаємозв'язок і взаємодію всіх факторів освітньо-виховного середовища, спрямованих на збереження здоров'я особистості на всіх етапах навчання і розвитку. Здоров'язберігаючі технології варто розглядати як сертифікат безпеки

для здоров'я і як сукупність тих принципів, прийомів, методів педагогічної роботи, що доповнюють традиційні педагогічні технології завданнями здоров'язбереження.

Поняття «здоров'язберігаючі педагогічні технології» дискусійні і у різних авторів зустрічаються різні трактування. Смірнов Н. як основоположник поняття «здоров'язберігаючі освітні технології» стверджував, що їх можна розглядати як технологічну основу здоров'язберігаючої педагогіки, як сукупність форм і методів організації навчання молоді без шкоди для їх здоров'я. Він вважає, що поняття «здоров'язберігаючі» відноситься до якісної характеристики будь-якої педагогічної технології, яка б показала, наскільки при реалізації даної технології вирішується завдання збереження здоров'я основних суб'єктів освітнього процесу [5].

Метою здоров'язберігаючих технологій в освітньому процесі є – забезпечення високого рівня реального здоров'я студента і виховання валеологічної культури як сукупності усвідомленого ставлення до здоров'я і життя людини, знань про здоров'я і уміння оберігати, підтримувати і зберігати його, що дозволяє студенту самостійно і ефективно вирішувати завдання здорового способу життя і безпечної поведінки, завдання, пов'язані з наданням елементарної медичної, психологічної самопомоги і допомоги іншим.

Складовими здоров'язберігаючих освітніх технологій є: системно організована сукупність програм, прийомів, методів організації освітнього процесу, що не завдає шкоди здоров'ю його учасникам; якісна характеристика педагогічних технологій за критерієм їх впливу на здоров'я студентів і викладачів; технологічна основа здоров'язберігаючої педагогіки [1, 2].

Види здоров'язберігаючих технологій – це класифікація здоров'язберігаючих технологій по домінуванню цілей і розв'язуваних

завдань, а також провідних засобів здоров'язбереження і здоров'язбагачення суб'єктів педагогічного процесу (студентів, викладачів) в закладах вищої освіти. У зв'язку з цим можна виділити наступні види здоров'язберігаючих технологій в освіті: медико-профілактичні; фізкультурно-оздоровчі; технології забезпечення соціально-психологічного благополуччя; здоров'язбереження і здоров'язбагачення педагогів; здоров'язберігаючі педагогічні технології; технології валеологічної освіти [3, 6].

Медико-профілактичні технології – забезпечують збереження і примноження здоров'я молоді під керівництвом медичного персоналу відповідно до медичних вимог і норм, з використанням медичних засобів. До них належать такі технології: організація моніторингу здоров'я молоді і розробка рекомендацій по оптимізації здоров'я; організація і контроль харчування, фізичного розвитку, загартовування; організація профілактичних заходів; організація здоров'язберігаючого середовища.

Фізкультурно-оздоровчі технології в освіті – це технології, що спрямовані на фізичний розвиток і зміцнення здоров'я: розвиток фізичних якостей, рухової активності і становлення фізичної культури, загартовування, дихальна гімнастика, масаж і самомасаж, профілактика плоскостопості і формування правильної постави, оздоровчі процедури у водному середовищі, на тренажерах, виховання звички до повсякденної фізичної активності і турботи про здоров'я.

Технології соціально-психологічного благополуччя молоді забезпечують психічне і соціальне здоров'я. Основним завданням є забезпечення емоційної комфортності і позитивного психологічного самопочуття молоді в процесі спілкування з однолітками, викладачами, родиною, забезпечення соціально-емоційного благополуччя. Реалізацією даних технологій займається психолог за допомогою спеціально організованих зустрічей, а також

викладачі та фахівці закладу вищої освіти під час навчально-виховного процесу.

Технології здоров'язбереження і здоров'язбагачення педагогів спрямовані на розвиток культури здоров'я викладачів закладу вищої освіти, в тому числі і культури професійного здоров'я.

Здоров'язберігаючі педагогічні технології – це перш за все технології виховання валеологічної культури або культури здоров'я студентів. Мета цих технологій – становлення усвідомленого ставлення до здоров'я і життя людини, накопичення знань про здоров'я і розвиток вміння оберігати, підтримувати і зберігати його, набуття валеологічної компетентності, що дозволяє самостійно і ефективно вирішувати завдання здорового способу життя і безпечної поведінки, завдання, пов'язані з наданням елементарної медичної, психологічної самодопомоги та допомоги іншим. До найбільш значимих видів технологій відносяться технології особистісно-орієнтованого виховання і навчання студентів. Ведучий принцип таких технологій – облік особистісних особливостей, індивідуальної логіки, врахування інтересів і переваг в змісті і видах діяльності в процесі навчання і виховання. Побудова педагогічного процесу з орієнтацією на особистість закономірним чином сприяє благополучному її існуванню і відповідно здоров'ю [4].

Технології валеологічної освіти спрямовані на забезпечення валеологічної освіченості молоді та набуття ними валеологічної компетентності. Валеологічну освіту молоді необхідно розглядати як безперервний процес, що

потребує постійного і регулярного розвитку та вдосконалення.

Висновки. Проведений науковий аналіз дав змогу ознайомитись з видами здоров'язберігаючих педагогічних технологій (медико-профілактичні, фізкультурно-оздоровчі, технології забезпечення соціально-психологічного благополуччя, здоров'язбереження і здоров'язбагачення педагогів, здоров'язберігаючі педагогічні технології, технології валеологічної освіти) та вказав на необхідність їх використання у навчально-виховному процесі закладу вищої освіти.

Список літератури:

1. Єфімова В.М. Основні дефініції здоров'язбережувальної педагогіки. *Наукові записки*. 2007. Вип. 69. С.102-111.
2. Пушкарьова Т. Здоров'язберігаючий потенціал навчальних технологій. *Початкова школа*. 2006. № 10. С. 53-54.
3. Рыбачук Н.А. Педагогическая технология здоровьесбережения студентов *Педагогика*. 2003. № 4. С.70-74.
4. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии : учебное пособие для студентов высш. учебных заведений. Москва : Народное образование, 1998. 256 с.
5. Смирнов Н.К. Здоровьесберегающие образовательные технологии и психология здоровья в школе. Москва : АРКТИ, 2006. 320 с.
6. Смирнов С.А. Технологии в образовании. *Высшее образование в России*. 1999. № 1. С. 55-62.

Відомості про авторів / Information about the Authors

Бородіна Оксана Сергіївна, кандидат педагогічних, наук, доцент кафедри соціально-реабілітаційних технологій Відокремленого структурного підрозділу закладу вищої освіти «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна» Житомирський економіко-гуманітарний інститут, м. Житомир, Україна

Borodina Oksana, candidate of pedagogical sciences, associate professor of social rehabilitation technologies Separate Structural Subdivision of Higher Education Institution «Open International University of Human Development «Ukraine» Zhytomyr Institute of Economics and Humanities, Zhytomyr, Ukraine

ORCID 0000-0002-2777-2508

e-mail: borodina0202@gmail.com